

Handlingsplan 2023–2025

I. Prioriterad inköpskategori:

Läkemedel

Upphandlingsregion:	Region E
Regional samordnare:	Jenny Forsell Skoog
Kontaktpersoner:	Lena Göransson Modigh

II. Introduktion

Kränkningar av mänskliga rättigheter sker i form av att utsläpp från tillverkning, av exempelvis antibiotika och andra läkemedelsrester, förorenar det vatten och den mark som lokalbefolkningen nyttjar. Utvecklingen av resistenta bakterier är ett stort globalt hälsoproblem. Risken för negativ påverkan på mänskliga rättigheter som exempelvis rätten till liv, egendom och tillfredsställande levnadsstandard bedöms därför vara hög. Tillverkningsindustrin är en högteknologisk industri där arbetskraften till stor utsträckning är högt utbildad, men i flera tillverkningssteg (till exempel vid formulering av färdig produkt) arbetar också en stor andel lågutbildad arbetskraft (så kallade kontraktarbetare) som i förekommande fall har sämre arbetsvillkor. Inom tillverkningsindustrin av läkemedel präglas arbetsmiljön av risk för exponering av farliga kemiska ämnen samt höga temperaturer och ljudnivåer. Risken för negativ påverkan på arbetstagares rättigheter bedöms sammantaget som hög. Inom miljöområdet bedöms riskerna vara av en mycket allvarlig karaktär, med eventuellt långtgående negativa effekter och global påverkan på både hälsa och miljö. Tillverkningen av läkemedel genererar stora mängder farligt avfall som riskerar att negativt påverka djur och natur om det läcker ut i miljön. Läkemedelstillverkningens avfall innehåller ämnen som ofta är vattenlösliga samt svårnedbrytbara och kan förändra organismers beteende. Utvecklingen av antibiotikaresistens är en specifik stor risk inom läkemedelsindustrin med global påverkan. Läkemedelstillverkningen kan vidare orsaka stor miljöpåverkan i form av koldioxidutsläpp, föroreningar och vattenbrist på grund av hög användning av vatten i tillverkningen. Risken för negativ påverkan på miljö bedöms därför som hög. Korruption bedöms vara vanligt i länder där läkemedel eller dess ingående beståndsdelar tillverkas. Det har rapporterats att det exempelvis förekommer att regelverk och standarder för läkemedel kringgås genom mutor. Risken för korruption är generellt hög i tillverkningsländer såsom Kina och Indien. När läkemedel tillverkas i USA eller Europa bedöms risken för korruption som lägre. Sammantaget bedöms risken för korruption i länder där läkemedelstillverkning sker vara hög. (Källa: Upphandlingsmyndighetens riskanalys för att identifiera hållbarhetsrisker i leveranskedjan för läkemedel)

III. Väsentligaste risker och möjligheter ur ett livscykelperspektiv

Kartläggning risker och möjligheter (urval av produktområde)	Produktområde 1: Antibiotika			
	Mänskliga rättigheter	Arbetares rättigheter	Miljö	Anti-korruption
Råvara: risker och möjligheter	Rätt till land Rätt till vatten Rätt till hälsa (Motverka spridning av resistenta bakterier)	Hälsa och säkerhet: Tillräcklig säkerhetsutrustning för arbetstagare / förhindra exponering för farliga ämnen. Sociala aspekter: arbetstid, fackföreningsfrihet, slaveri, lika rättigheter	Utsläpp av API från fabrik till miljö	Läkemedels- och hälsovårdssektorn uppfattas som en högrisksektor för korruption. För mer information besök: http://www.transparency.org.uk/our-work/pharmaceuticals-healthcare-programme/
Komponenttillverkning/insatsvaror/ingredienser: risker och möjligheter	Rätt till land Rätt till vatten Rätt till hälsa	Hälsa och säkerhet: Tillräcklig säkerhetsutrustning för arbetstagare / förhindra exponering för farliga ämnen. Sociala aspekter: arbetstid, fackföreningsfrihet, slaveri, lika rättigheter	Risk för utsläpp av andra kemiska produkter från fabrik till miljö	Läkemedels- och hälsovårdssektorn uppfattas som en högrisksektor för korruption. För mer information besök: http://www.transparency.org.uk/our-work/pharmaceuticals-healthcare-programme/
Sluttillverkning: risker och möjligheter	Rätt till land Rätt till vatten Rätt till hälsa (Motverka spridning av resistenta bakterier)	Hälsa och säkerhet: Tillräcklig säkerhetsutrustning för arbetstagare / förhindra exponering för farliga ämnen. Sociala aspekter: arbetstid, fackföreningsfrihet, slaveri, lika rättigheter	Utsläpp av API från fabrik till miljö	Läkemedels- och hälsovårdssektorn uppfattas som en högrisksektor för korruption. För mer information besök: http://www.transparency.org.uk/our-work/pharmaceuticals-healthcare-programme/
Användarfas: risker och möjligheter	Felförskrivning/överförskrivning samt felanvändning riskerar antibiotika som läkemedel i framtiden Incitament för utveckling av nya, bättre läkemedel ur hälso-/miljöperspektiv		Läkemedelsrester kommer ut till sjöar och vattendrag efter användning	
Sluthantering/avfall: risker och möjligheter	Rätt till land Rätt till vatten Rätt till hälsa (Motverka spridning av resistenta bakterier)	Hälsa och säkerhet: Tillräcklig säkerhetsutrustning för arbetstagare / förhindra exponering för farliga ämnen. Sociala aspekter: arbetstid, fackföreningsfrihet, slaveri, lika rättigheter	Utsläpp av API från fabrik till miljö Risk för utsläpp av andra kemiska produkter från fabrik till miljö	Läkemedels- och hälsovårdssektorn uppfattas som en högrisksektor för korruption. För mer information besök: http://www.transparency.org.uk/our-work/pharmaceuticals-healthcare-programme/
Övrigt: risker och möjligheter				

Produktområde 2: Övriga prioriterade aktiva substanser t.ex. könshormoner och diklofenak

Kartläggning risker och möjligheter	Produktområde 2: Övriga prioriterade aktiva substanser t.ex. könshormoner och diklofenak			
	Mänskliga rättigheter	Arbetares rättigheter	Miljö	Anti-korruption
Råvara: risker och möjligheter	Rätt till land Rätt till vatten Rätt till hälsa	Hälsa och säkerhet: Tillräcklig säkerhetsutrustning för arbetstagare / förhindra exponering för farliga ämnen. Sociala aspekter: arbetstid, fackföreningsfrihet, slaveri, lika rättigheter	Utsläpp av API från fabrik till miljö. Här finns sedan länge dokumenterat att könshormoner och diklofenak har stor negativ miljöpåverkan, men fler aktiva substanser kan bli aktuella att arbeta med under perioden.	Läkemedels- och hälsovårdssektorn uppfattas som en högrisksektor för korruption. För mer information besök: http://www.transparency.org.uk/our-work/pharmaceuticals-healthcare-programme/
Komponenttillverkning/insatsvaror/ingredienser: risker och möjligheter	Rätt till land Rätt till vatten Rätt till hälsa	Hälsa och säkerhet: Tillräcklig säkerhetsutrustning för arbetstagare / förhindra exponering för farliga ämnen. Sociala aspekter: arbetstid, fackföreningsfrihet, slaveri, lika rättigheter	Risk för utsläpp av andra kemiska produkter från fabrik till miljö	Läkemedels- och hälsovårdssektorn uppfattas som en högrisksektor för korruption. För mer information besök: http://www.transparency.org.uk/our-work/pharmaceuticals-healthcare-programme/
Sluttillverkning: risker och möjligheter	Rätt till land Rätt till vatten Rätt till hälsa	Hälsa och säkerhet: Tillräcklig säkerhetsutrustning för arbetstagare / förhindra exponering för farliga ämnen. Sociala aspekter: arbetstid, fackföreningsfrihet, slaveri, lika rättigheter	Utsläpp av API från fabrik till miljö	Läkemedels- och hälsovårdssektorn uppfattas som en högrisksektor för korruption. För mer information besök: http://www.transparency.org.uk/our-work/pharmaceuticals-healthcare-programme/
Användarfas: risker och möjligheter	Felanvändning/överanvändning Incitament för utveckling av nya, bättre läkemedel ur hälso-/miljöperspektiv		Läkemedelsrester kommer ut till sjöar och vattendrag efter användning	
Sluthantering/avfall: risker och möjligheter	Rätt till land Rätt till vatten Rätt till hälsa	Hälsa och säkerhet: Tillräcklig säkerhetsutrustning för arbetstagare / förhindra exponering för farliga ämnen. Sociala aspekter: arbetstid, fackföreningsfrihet, slaveri, lika rättigheter	Utsläpp av API från fabrik till miljö Risk för utsläpp av andra kemiska produkter från fabrik till miljö	Läkemedels- och hälsovårdssektorn uppfattas som en högrisksektor för korruption. För mer information besök: http://www.transparency.org.uk/our-work/pharmaceuticals-healthcare-programme/
Övrigt: risker och möjligheter				

IV. Mål

Övergripande mål 1	Motverka antibiotikaresistens och utsläpp av aktiv substans till miljön genom upphandling
Delmål:	1.1 Ökad transparens och utsläppskontroll för API i leveranskedjan 1.2 Ökad transparens kring leverantörernas arbete för att motverka antibiotikaresistens vid produktionsanläggningar (API och formulering)
Mållindikatorer:	1.1 Antalet regioner som tillämpar transparenskrav i läkemedelsupphandlingar ska öka 1.1 Antalet regioner som tillämpar krav på utsläppskontroll av API i läkemedelsupphandlingar ska öka 1.2 Antal genomförda dialogmöten med de tre branschorganisationerna med fokus på arbete mot antibiotikaresistens (3 st/år)